

Epidemiologische surveillance van bartonellose

Bartonella spp. – 2019-2021¹

Auteurs: L. Geebelen, B. Kabamba-Mukadi

Hoofdpunten

- In 2019, 2020 en 2021 werden er in totaal respectievelijk 578, 575 en 462 infecties met *Bartonella* gemeld. Net als in 2017 en 2018 bleef het aantal gerapporteerde infecties per jaar beperkt in vergelijking met de jaren 2015-2016.
- Net zoals in de voorgaande jaren werden opmerkelijk meer *Bartonella*-infecties gerapporteerd in de provincie Henegouwen (36% van alle gevallen in 2019, 35% in 2020 en 31% in 2021).
- Infecties werden opnieuw in hoofdzaak vastgesteld tijdens de herfst- en wintermaanden. De helft van de besmette personen was jonger dan 25 jaar.
- In 2020 en 2021 kan een mogelijke onderrapportering van het aantal gevallen tijdens de COVID-19 epidemie of een onderdiagnose omwille van het uitstellen van bepaalde zorg, niet worden uitgesloten.

Informatiebronnen

- *Bartonella* spp.: epidemiologische surveillance door het [Nationaal referentiecentrum \(NRC\) *Coxiella burnetti-Bartonella*](#) (alle *Bartonella* species) en het [netwerk van peillaboratoria](#) (voornamelijk *Bartonella henselae*). Het NRC bestaat uit een consortium van het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG), Sciensano en Cliniques Universitaires UCL Saint-Luc. Binnen het consortium staat Cliniques Universitaires Saint-Luc in voor de surveillance van *Bartonella*.
- *Bartonella* species typering: epidemiologische surveillance door het [NRC](#).

Gevalsdefinitie

- *Bartonella* spp. / *Bartonella henselae*:
NRC:
 - Recente infectie: IgG-titer $\geq 1/1\ 280$ met IgM-positiviteit OF PCR- positiviteit.
 - Vermoedelijke recente infectie: IgG-titer van 1/640 met of zonder IgM OF IgG-titer $\geq 1/1\ 280$ zonder IgM
 - Twijfelachtige infectie: IgG-titer van 1/320 met of zonder IgM; dit kan een oude infectie zijn, maar ook een zeer recente infectie.
Peillaboratoria:
 - Positieve serologie (IgG en IgM of significante stijging van IgG), PCR of kweek.
- *Bartonella* species typering:
NRC: Positieve PCR, gevolgd door species typering.

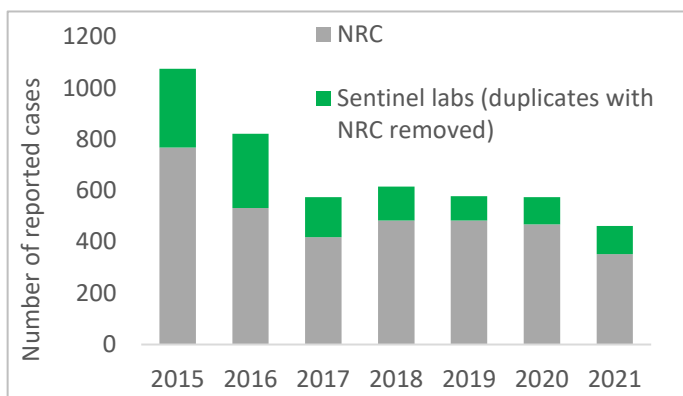
¹ Omwille van de hoge werkdruk voor COVID-19 werden er geen rapporten gepubliceerd in 2019 en 2020. Dit rapport beschrijft dus de evolutie voor een periode van drie jaar.

Epidemiologie

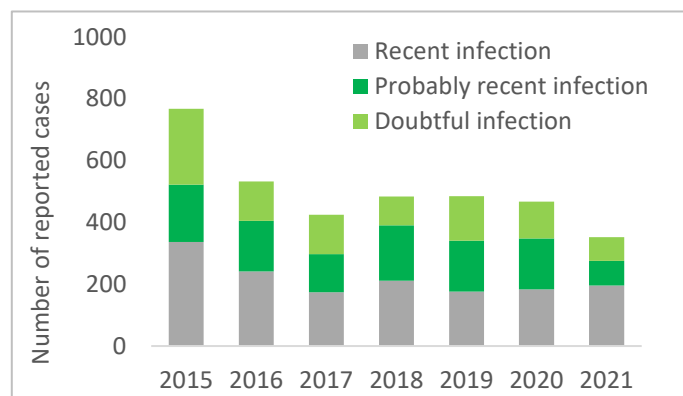
- Aantal gevallen: in 2019, 2020 en 2021 werden er in totaal respectievelijk 578, 575 en 462 infecties met *Bartonella* gemeld (Figuur 1a). Meer specifiek werden in 2019, 484 gevallen met een *B. henselae*-infectie gerapporteerd door het NRC en 109 gevallen van bartonellose via het netwerk van peillaboratoria, waarbij 15 gevallen door beide bronnen werden gemeld. In 2020 rapporteerde het NRC 468 gevallen en de peillaboratoria 121 gevallen, met 14 dubbele rapporteringen. In 2021 ging het respectievelijk om 352 en 131 gevallen met 21 dubbele rapporteringen. Deze aantallen komen overeen met een incidentie van 5,1, 5,0 en 4,0 gevallen per 100.000 inwoners voor 2019, 2020 en 2021 respectievelijk (Tabel 1). Het lager aantal gevallen in 2021 is te wijten aan een lager aantal meldingen door het NRC, meer bepaald een lager aantal vermoedelijke recente infecties en twijfelachtige infecties (Figuur 1b). Net als in 2017 en 2018 bleef het aantal gerapporteerde *Bartonella*-infecties per jaar in 2019, 2020 en 2021 beperkt in vergelijking met de jaren 2015-2016 (Figuur 1a, Tabel 1). In 2020, en in mindere mate in 2021, is onder-diagnose en onder-rapportering echter mogelijk in de context van de COVID-19 epidemie (minder aandacht voor de ziekte, uitstellen van bepaalde zorg, hoge werkdruk voor artsen en laboratoria).
- *Bartonella* species : alle door het NRC gemelde infecties waren *B. henselae*-infecties, er werden geen infecties met *B. quintana* vastgesteld in de periode 2019-2021. Voor het netwerk van peillaboratoria zijn geen gegevens over de soort beschikbaar, maar *B. henselae* is de enige soort waarvoor de meerderheid van de laboratoria een test kan uitvoeren.
- Geslacht: net zoals de voorgaande jaren, waren er in 2019, 2020 en 2021 meer infecties bij mannen dan vrouwen (respectievelijk 56,6%, 52,5% en 53,7%).
- Leeftijd: spreiding tussen 0 en 88 jaar en een mediaan van 25 jaar. De scheve verdeling met meer gevallen in jongere leeftijdsgroepen is vergelijkbaar met vorige jaren.
- Seizoenstrend: het typische seizoenspatroon van *B. henselae* is opnieuw duidelijk zichtbaar in de periode 2019-2021, met meer gevallen tijdens de herfst- en wintermaanden (zie Figuur 2).
- Geografische verspreiding: er was opnieuw een duidelijke heterogeniteit in het ruimtelijk voorkomen van gerapporteerde *Bartonella*-infecties. Net zoals de voorgaande jaren werd de hoogste incidentie gerapporteerd bij mensen wonend in Wallonië met 9,4 gevallen per 100.000 inwoners in 2019, 8,4/100.000 in 2020 en 6,0/100.000 in 2021. Ook was er voor alle drie de jaren opnieuw een uitschieter in de provincie Henegouwen (15,4, 14,2 en 10,6 gevallen per 100.000 inwoners). Net zoals in de periode 2015-2018, kwam ongeveer 1/3 van alle Henegouwse gevallen in de periode 2019-2021 uit het arrondissement Charleroi.

Figuur 1: Jaarlijks aantal gerapporteerde *Bartonella*-infecties volgens a) surveillance bron, b) classificatie binnen NRC, België, 2015 – 2021

1a) (Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

1b) (Bron: NRC)

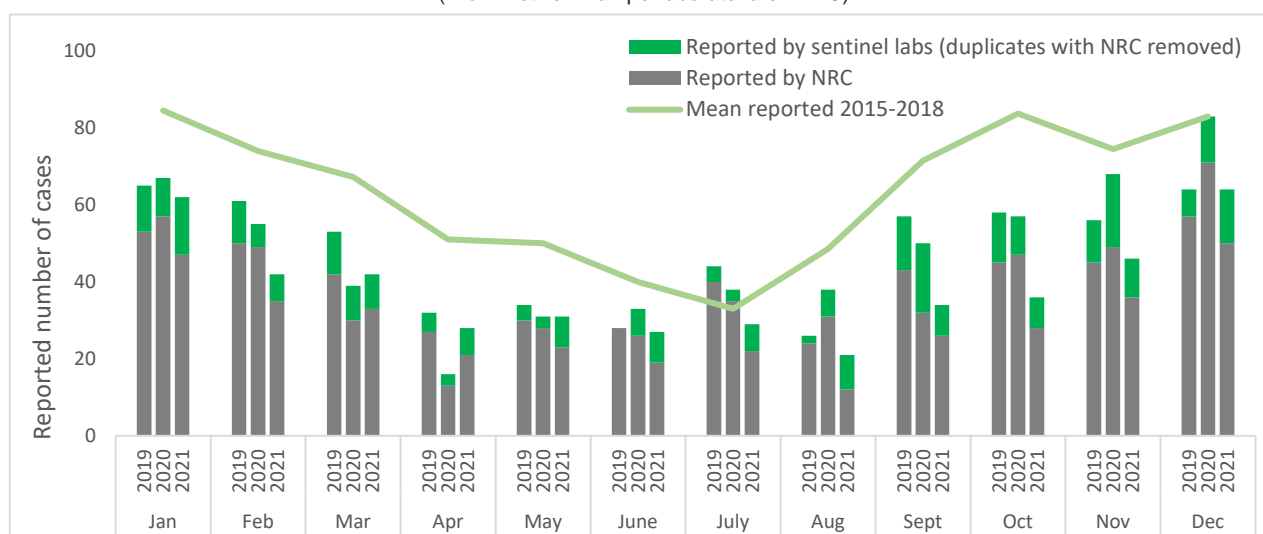
Tabel 1: Gerapporteerde *Bartonella*-infecties per regio, België, 2015 – 2021

(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

Jaar	Wallonië		Vlaanderen		Brussel		België	
	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners
2015	525	14,5	353	5,2	154	12,9	1032	9
2016	418	11,9	247	3,6	121	10,3	786	6,9
2017	300	8,3	181	2,8	45	3,8	526	4,7
2018	348	9,7	205	3,2	53	4,5	606	5,4
2019	343	9,4	194	2,9	31	2,6	568	5,1
2020	305	8,4	212	3,2	35	2,9	552	5,0
2021	220	6,0	211	3,2	24	2,0	455	4,0

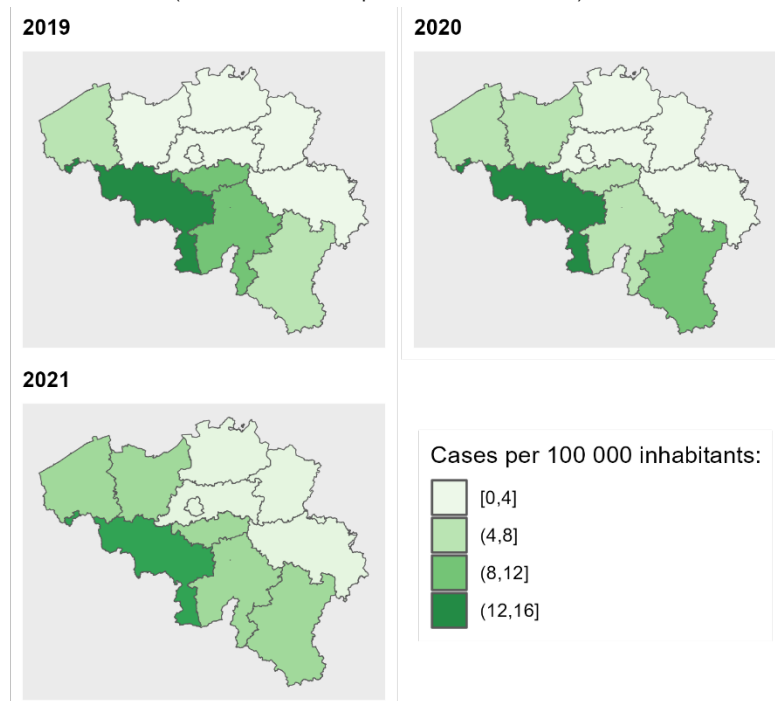
Figuur 2: Maandelijks verdeling van gerapporteerde *Bartonella*-infecties, België, 2019, 2020 en 2021 + gemiddelde seizoenstrend 2015–2018

(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

Figuur 3: Ruimtelijke verdeling van gerapporteerde gevallen met een *Bartonella*-infecties, per provincie, België, 2019-2021

(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

Belang voor volksgezondheid

Wereldwijd zijn er meer dan 40 *Bartonella*-species beschreven, waarvan minstens 13 pathogeen voor de mens, o.a.: *B. henselae*, *B. quintana*, *B. bacilliformis*, *B. elizabethae*, *B. clarridgeia*, *B. Koehlerae* en *B. alsatica*. De overgrote meerderheid van de gevallen van bartonellose in België zijn gevallen van kattenkrabziekte (*B. henselae*).

De geografische verspreiding van gerapporteerde *Bartonella*-infecties in België blijft vergelijkbaar, met telkens een hogere incidentie in Wallonië, vooral in de provincie Henegouwen.

Hoewel een *B. henselae*-infectie bij mensen met een goede weerstand vaak gepaard gaat met een milde ziekte die meestal vanzelf overgaat, kan deze ook (vooral bij mensen met een verlaagde weerstand) zeer ernstige ziekteverschijnselen veroorzaken, zoals endocarditis, bacillaire angiomatose of peliose. Op basis van de klinische gegevens van het NRC zien we dat de in 2019, 2020 en 2021 gerapporteerde gevallen van kattenkrabziekte in België gepaard gingen met lymfeklierontstekingen. Er zijn echter voor weinig patiënten klinische gegevens voorhanden.

In de periode 2019-2021 werden opnieuw geen gevallen van *B. quintana* gerapporteerd door het NRC. Dit bevestigt het zeldzame voorkomen van “urbane loopgravenkoorts” in België. Voor het netwerk van peillaboratoria zijn geen gegevens over de soort beschikbaar maar verwachten we dat de overgrote meerderheid van de gevallen ook *B. henselae*-infecties zijn aangezien de testen worden uitgevoerd in de context van kattenkrabziekte en de gebruikte serologische testen in de overgrote meerderheid van de laboratoria gericht zijn op *B. henselae*. Desondanks komt kruisreactiviteit voor en kunnen gevallen van *B. quintana* niet worden uitgesloten.

Meer informatie

- RIVM. Richtlijn *Bartonella henselae* infectie. Beschikbaar via: <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/bartonella-henselae-infectie>
- Chomel BB, Kasten RW. Bartonellosis, an increasingly recognized zoonosis. J App Microbiol. 2010, 109(3):743-750.
- ECDC fact sheet. Facts about *Bartonella quintana* infection (Trench fever). Beschikbaar via: <https://ecdc.europa.eu/en/bartonella-quintana-infection-trench-fever>
- Okaro U, Addisu A, Casanas B, Anderson B. *Bartonella* species, an emerging cause of blood-culture-negative endocarditis. Clinical microbiology reviews, 2017, 30(3), 709-746.